

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Tertiæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De sacramento eucharistiæ. Quæstio 73.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38725

tum confirmationis etiam in alia tempora differri.

Ad secundum dicendum, quod ab illa prohibitionē excipiuntur infirmi, & morte periclitantes: sicut in statuto Meldensis * concilij legitur. Et ideo propter multitudinem fidelium, & propter pericula imminētia, sustinetur ut hoc sacramentum (quod non nisi ab Episcopo dari potest) etiam a non ieiunis datur vel accipiatur: quia vnus Episcopus præcipue in magna diœcesi, non sufficeret ad tot homines confirmandos, si eis tempus arctaretur. Vbi tamen congrue obseruari potest, conuenientius est ut a ieiunis datur & accipiatur.

*ut patet
de conse.
d. 5. c. Vb
ep. sc.*

Ad tertium dicendum, quod sicut ex Concil. Martini Papæ * habetur, omni tempore licebat chrisma conficere. Sed quia solemnī baptismus, ad quem requiritur vsus chrismatī, in vigilia Paschæ celebratur: congrue ordinatum est, ut per biduū ante ab Episcopo chrisma benedicatur, ut possit per diœcesim destinarī. Dies etiā ille satis congruit ad materias sacramentorū benedicendas, in quo fuit Eucharistiæ sacramentum institutum, ad quod omnia alia sacramenta quodammodo ordinantur: sicut supra dictum est *.

*habetur
de conse.
d. 4. c. Om
ni tempore.*

q. 65. a. 3

QVÆST. LXXIII.

De sacramento Eucharistiæ, secundum se, in sex articulos diuisa.

Consequenter considerandum est de sacramento Eucharistiæ. Et primo, de ipso sacramento. Secundo, de materia. Tertio, de forma. Quarto, de effectibus. Quinto, de recipientibus hoc sacramentum. Sexto, de ministro. Septimo, de ritu.

- ¶ Circa primum quærentur sex.
- ¶ Primo, verum Eucharistiæ sit sacramentum?
- ¶ Secundo, verum sit vnum vel plura?
- ¶ Tertio, verum sit de necessitate salutis?
- ¶ Quarto, de nominibus eius.
- ¶ Quinto, de institutione ipsius.
- ¶ Sexto, de figuris eius.

AR-

426

Inf a 4.

Q 79.

a. 5. et 7.

et 4. d. 8.

q. 1. ar. 1.

q. 1.

e. 2. eccl.

hier. an

te m. 2. Q

cap. 4. in

prin.

† q. 65. a.

4. Q 90.

prat. a. 1.

q. 62. Q

65. ar. 1.

Vtrum Eucharistia sit sacramentum?

AD primum sic proceditur. Videtur, quod Eucharistia non sit sacramentum. Ad idem enim non debent ordinari duo sacramenta: quia vnumquodque sacramentum efficax est ad suum effectum producendum. Cum ergo ad perfectionem ordinetur & confirmatio & Eucharistia (vt dicit Dionys. 4^a eccl. hier.) videtur Eucharistia non esse sacramentum, cum confirmatio sit sacramentum, vt prius habitum est f.

¶ 2 Præterea, in quolibet sacramento nouæ legis id quod visibiliter subijcitur sensui, efficit inuisibilem effectum sacramenti: sicut ablutio aquæ, causat & characterem baptismalem, & abluionem spiritua- lem: sicut supra dictum est *. Sed species panis & vini, quæ subijciuntur sensui in hoc sacramento, non efficiunt neque ipsum corpus Christi verum, quod est res & sacramentum; neque corpus mysticum, quod est res tantum in Eucharistia. Ergo videtur, quod Eucharistia non sit sacramentum nouæ legis.

¶ 3 Præterea, Sacramenta nouæ legis habentia materiam, in vsu materiæ perficiuntur: sicut bap- tismus in ablutione, & confirmatio in chris- maticis con- signatione. Si ergo eucharistia sit sacramentum, per- ficeretur in vsu materiæ, non in consecratione ipsius materiæ. Quod patet esse falsum: quia forma huius sa- cramenti, sunt verba, quæ in consecratione materiæ dicuntur: vt infra patebit *. Ergo eucharistia non est sacramentum.

SED contra est, quod in in collecta dicitur, Hoc tuum sacramentum non sit nobis reatus ad pœnam.

RESPONDEO dicendum, quod sacramenta Ecclesiæ ordinantur ad subueniendum homini in vita spirituali. Vita autem spiritualis, vitæ corporali conformatur: eo quod corporalia, spiritualium similitudinem gerunt. Manifestum est autem, quod sicut ad vitam corporalem requiritur generatio, per quâ homo vitâ accipit; & augmentû, quo homo per-
duci-

q. 78. a. 1

ducitur ad perfectionem vitæ : ita etiam requiritur alimentum , quo homo conseruatur in vita . Et idem sicut ad vitam spiritualem oportuit esse baptismum , qui est spiritualis generatio ; & confirmationem , quæ est spirituale augmentum : ita oportuit esse sacramentum eucharistiæ , quod est spirituale alimentum .

Ad primum ergo dicendum, quod duplex est perfectio. Vna quæ est in ipso homine, ad quam perducitur per augmentum: & talis perfectio competit confirmationi. Alia autem est perfectio, quam homo consequitur ex adiunctione alicuius extrinseci, hominem conseruantis; puta ex adiunctione cibi, vel indumenti, vel alicuius huiusmodi: & talis perfectio competit eucharistiæ, quæ est spiritualis refectio .

Ad secundum dicendum, quod aqua baptismi non causat aliquem spirituales effectum propter ipsam aquam, sed propter virtutem Spiritus sancti in aqua existentem. Vnde Chryl. * dicit super illud Ioann. 5. *ho. 35. in*
 Angelus Domini secundum tempus, &c. In baptiza- *Ioã inter*
 tis non simpliciter aqua operatur: sed cum Spiritus *princ. &*
 sancti susceperit gratiam, tunc omnia soluit peccata. *med. 20.3*
 Sicut autem se habet virtus Spiritus sancti ad aquam baptismi: ita se habet corpus Christi verum ad species panis & vini. Vnde species panis & vini non efficiunt aliquid nisi virtute corporis Christi veri .

Ad tertium dicendum, quod sacramentum dicitur ex eo, quod continet aliquid sacrum. Potest autem aliquid esse sacrum dupliciter, scilicet absolute, & in ordine ad aliud .

Hæc autem est differentia inter eucharistiæ, & alia sacramenta habentia materiam sensibilem: quod eucharistiæ continet aliquid sacrum absolute, scilicet ipsum Christum; aqua verò baptismi continet aliquid sacrum in ordine ad aliud, scilicet virtutem ad sanctificandam: & eadem ratio est de chrismate & similibus. Et idem sacramentum eucharistiæ perficitur in ipsa consecratione materia: alia verò sacra-

menta perficiuntur in applicatione materiæ ad hominem sanctificandum.

Et ex hoc etiam consequitur alia differentia. Nam in sacramento eucharistiæ id quod est res & sacramentum, est in ipsa materia: id autem quod est res tantum, est in suscipiente, scilicet gratia quæ conferitur. In baptismo autem vtrumque est in suscipiente, scilicet & character, qui est res & sacramentum, & gratia remissionis peccatorum, quæ est res tantum. & eadem ratio est de alijs sacramentis.

ARTIC. II.

427 *inf. q. 78.* *a. 6. ad 2.* *et 4. d. 8.* *q. 1. ar. 1.* *q. 2.* *q. 60. a. 1.* *est. p. 1. c.* *2. 1. 3.*
Vtrum hoc sacramentum sit vnum, vel plura?
AD secundum sic proceditur. Videtur, quod eucharistia non sit vnum sacramentum, sed plura. Dicitur enim in Collecta, Purificent nos domine sacramenta, quæ sumpsimus. Quod quidem dicitur propter eucharistiæ susceptionem. Ergo eucharistia non est vnum sacramentum, sed plura.

¶ 2 Præterea, impossibile est multiplicato genere, non multiplicari speciem, sicut quod vnus homo sit plura animalia. Sed signum est genus sacramenti, vt supra dictum est*. Cum igitur in eucharistia sint plura signa, scilicet panis & vinum, videtur consequens esse, quod sint plura sacramenta.

¶ 3 Præterea, Hoc sacramentum conficitur in consecratione materiæ: sicut dictum est*. Sed in hoc sacramento est duplex materiæ consecratio. Ergo est duplex sacramentum.

SED contra est, quod Apost. dicit 1. Cor. 10. Vnus panis & vnū corpus multi sumus omnes, qui de vno pane & de vno calice participamus. Ex quo patet, quod eucharistia est sacramentum ecclesiasticæ unitatis. Sed sacramentum similitudinem gerit rei, cuius est sacramentum. Ergo eucharistia est vnum sacramentum.

RESPONDEO dicendum, quod sicut dicitur 5. meta.* vnum dicitur, non solum quod est indiuisibile, vel quod est continuum, sed etiam quod est perfectum.

fectum : sicut dicitur vna domus, & vnus homo . Est autem vnum in perfectione, ad cuius integritatem concurrunt omnia, quæ requiruntur ad finem eiusdem : sicut homo integratur ex omnibus membris necessarijs ad operationem animæ ; & domus integratur ex omnibus partibus, quæ sunt necessaria ad inhabitandum : & sic hoc sacramentum dicitur vnum. Ordinatur enim ad spiritualem refectioem, quæ corporali conformatur. Ad corporalem autem refectioem duo requiruntur, scilicet cibus, qui est alimentum siccum ; & potus, qui est alimentum humidum. Et idè etiam ad integritatem huius sacramenti, duo concurrunt, scilicet spiritualis cibus, & spiritualis potus: secundum illud Ioan. 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus vere est potus . Ergo hoc sacramentum multa quidem est materialiter, sed vnum formaliter & perfectiue .

Ad primum ergo dicendum, quòd in eadem collecta, & pluraliter dicitur primo, Purificent nos sacramenta quæ sumpsimus: & postea singulariter subditur, Hoc tuum sacramentum non fit nobis reatus ad pœnam: ad ostendendum quòd hoc sacramentum quodammodo est multa, simpliciter autem vnum.

Ad secundum dicendum, quòd panis & vinum materialiter quidem sunt plura signa : formaliter verò & perfectiue vnum, in quantum ex eis perficitur vna refectio .

Ad tertium dicendum, quòd ex hoc quod est duplex consecratio materiæ huius sacramenti, non potest plus haberi, nisi quòd hoc sacramentum materialiter est multa: vt dictum est*.

ARTIC. III.

Vtrum Eucharistia sit de necessitate salutis?

AD tertium sic proceditur. Videtur, quòd hoc sacramentum sit de necessitate salutis. Dicit enim Dominus Ioan. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis . Sed in hoc sacramento manducatur

in cor. 2.
428
inf. q. 80.
2. 11. q. 4
d. 9. ar. 1.
q. 2. et d.
12. q. 3. a.
2. q. 1. q.
Io. 6. le. 7
60. 1.

Q 3 Cato

earo Christi, & bibitur sanguis eius. Ergo sine hoc sacramento non potest homo habere salutem spiritualis vitæ.

¶ 2 Præterea, Hoc sacramentum est quoddam spirituale alimentum. Sed alimentum corporale est de necessitate corporalis salutis. Ergo etiam hoc sacramentum est de necessitate spiritualis salutis.

¶ 3 Præterea, Sicut baptismus est sacramentum Dominicæ passionis, sine qua non est salus: ita & eucharistia: dicit enim Apost. 1. Cor. 11. Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. Ergo sicut baptismus est de necessitate salutis, ita etiam hoc sacramentum.

li. 4. cont. SED contra est, quod August. * scribit Bonifacio, *duas epi.* contra Pelagian. Nec illud cogiteris, paruulos vitam habere non posse, qui sunt expertes corporis, & sanguinis Christi.

Pelag. c.
22. i me.
80. 7.

RESPONDEO dicendum, quod in hoc sacramento duo est considerare, scilicet ipsum sacramentum, & rem sacramenti. Dicitur est autem, quod res huius sacramenti est vnitas corporis mystici, sine qua non potest esse salus: nulli enim patet aditus salutis extra ecclesiam, sicut nec in diluuiio absque arca Noe, quæ significat ecclesiam: vt habetur 1. Pet. 3. Dicitur est autem supra *, quod res alicuius sacramenti ha-

q. 68. a. 2

beri potest ante perceptionem sacramenti, ex ipso voto sacramenti percipiendi. Vnde ante perceptionem huius sacramenti, potest homo habere salutem

q. 68. a. 2

ex voto percipiendi hoc sacramentum: sicut & ante baptismum ex voto baptismi, vt supra dictum est *. Est tamen differentia quantum ad duo. Primo quidem, quia baptismus est principium spiritualis vitæ, & ianua sacramentorum: Eucharistia verò est quasi consummatio spiritualis vitæ, & omnium sacramentorum finis (vt supra dictum est *).

q. 65. a. 3

Per sanctificationes enim omnium sacramentorum, fit præparatio ad suscipiendam, vel consecrandam eucharistiam.

ffiam . Et ideò perceptio baptisni est necessaria ad inchoandam spiritualem vitam, perceptio autem eucharistia est necessaria ad consummandam ipsam : non ad hoc quòd simpliciter habeatur , sed sufficit eam habere in voto , sicut & finis habetur in desiderio & intentione . Alia differentia est , quia per baptismum ordinatur homo ad eucharistiam : & ideò ex hoc ipso, quòd pueri baptizantur, ordinantur per ecclesiam ad eucharistiam : & sic sicut ex fide ecclesie credunt , sic ex intentione ecclesie desiderant eucharistiam , & per consequens recipiunt rem ipsius . Sed ad baptismum non ordinantur per aliud præcedens sacramentum . Et ideò ante susceptionem baptisni, non habent pueri aliquo modo baptismum in voto, sed soli adulti : unde rem sacramenti non possunt percipere sine perceptione sacramenti . Et ideò hoc sacramentum non hoc modo est de necessitate salutis, sicut baptismus .

Ad primum ergo dicendum, quòd sicut Aug.* dicit, exponens illud verbum Ioannis, Hunc cibum, & potum, scilicet carnis suæ & sanguinis, societatem, vult intelligi corporis & membrorum suorum, quod est ecclesia in prædestinatis, & vocatis, & iustificatis, & glorificatis sanctis, & fidelibus eius. Unde sicut ipse dicit in epi.* ad Bonifacium, Nulli est aliquatenus ambigendum tunc vnumquemque fidelium corporis sanguinisque Domini participem fieri, quando in baptisnate membrum corporis Christi efficitur, nec alienari ab illius panis calicisque consortio, etiam si antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc seculo in vnitatem corporis Christi constitutus abscedat .

*traß. 26.
in 10. 2.*

*Refertur
de conf.
d. 4. cap.
nulli.*

Ad secundum dicendum , quòd hæc est differentia inter alimentum corporale & spirituale: quòd alimentum corporale conuertitur in substantiam eius, qui nutritur : & ideò non potest homini valere ad vitæ conseruationem alimentum corporale, nisi realiter sumatur . Sed alimentum spirituale conuertit

Q 3 ho-

ii. 7. Cōf.
cap. 10. a
me. 20. 1.

hominem in seipsum: secundum illud quod Aug. * dicit in lib. confess. quod quasi audiuit vocem Christi dicentis sibi, Nec tu me mutabis in te, sicut cibum carnis tuæ, sed tu mutaberis in me. Potest autem aliquis in Christum mutari, & ei incorporari voto mentis, etiam sine huius sacramenti perceptione. Et ideo non est simile.

Ad tertium dicendum, quod baptismus est sacramentum mortis, & passionis Christi, prout homo regeneratur in Christo virtute passionis eius: sed eucharistia est sacramentum passionis Christi, prout homo perficitur in vnione ad Christum passum. Vnde sicut baptismus dicitur sacramentum fidei, quæ est fundamentum spiritualis vitæ: ita eucharistia dicitur sacramentum charitatis, quæ est vinculum perfectionis, vt dicitur Col. 3.

ARTIC. IV.

Vtrum conuenienter hoc sacramentum pluribus nominibus nominetur?

429
inf. 9. 79.
a. 2. ad 1.
q. 4. d. 8.
q. 1. a. 1.
q. 3.
a. 2. hii
84 9.

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter hoc sacramentum pluribus nominibus nominetur. Nomina enim debent respondere rebus. Sed hoc sacramentum est vnum, vt dictum est *. Ergo non debet pluribus nominibus nominari.

¶ 2 Præterea, Species non notificatur conuenienter per id, quod est commune toti generi. Sed eucharistia est sacramentum nouæ legis. Omnibus autem sacramentis commune est, quod in eis confertur gratia: quod significat nomen eucharistiæ, quod est idem quod bona gratia. Omnia etiam sacramenta remedium nobis afferunt in via præsentis vitæ: quod pertinet ad rationem viatici. In omnibus etiam sacramentis fit aliquid sacrum: quod pertinet ad rationem sacrificij. Et per omnia sacramenta sibi inuicem communicant fideles: quod significat hoc nomen synaxis in Græco, vel communio in Latino. Ergo hæc nomina non conuenienter adaptantur huic sacramento.

¶ 3 Præterea, Hostia videtur esse idem quod sacri-

erificium. Sicut ergo non proprie dicitur sacrificium, ita nec proprie dicitur hostia.

SED contra est, quod vsus fidelium habet.

RESPONDEO dicendum, quod hoc sacramentum habet triplicem significationem. Vnam quidem respectu præteriti: in quantum scilicet est commemorativum Dominicæ passionis, quæ fuit verum sacrificium, vt supra dictum est*: & secundum hoc nominatur sacrificium. Aliam autem significationem habet respectu rei præsentis, scilicet ecclesiasticæ unitatis, cui homines aggregantur per hoc sacramentum: & secundum hoc nominatur communio, vel synaxis. Dicit enim Damasc.* 4. lib. quod dicitur communio, quia communicamus per ipsam Christo, & quia participamus eius carne & deitate, & quia communicamus & vnimur adinuicem per ipsam. Tertiã significationem habet respectu futuri: in quantum scilicet hoc sacramentum est præfigurativum fruitionis Dei, quæ erit in patria. Et secundum hoc dicitur viaticum: quia hic præbet nobis viam illuc perueniendi. Et secundum hoc etiam dicitur eucharistia, id est, bona gratia: quia gratia Dei vita æterna. (vt dicitur Rom. 6.) Vel quia realiter continet Christum, qui est plenus gratia. Dicitur etiam in Græco metalepsis, id est, assumptio: quia vt Damasc.* dicit, per hoc filij deitatem assumimus.

q. 48. a. 3

li. 4. ord.
fid. c. 14.
à med.

Ad primum ergo dicendum, quod nihil prohibet idem pluribus nominibus nominari, secundum diuersas proprietates, vel effectus.

li. 4. ord.
fid. c. 14.

Ad secundum dicendum, quod id quod est commune omnibus sacramentis, attribuitur antonomastice ei propter eius excellentiam.

Ad tertium dicendum, quod hoc sacramentum dicitur sacrificium, in quantum representat ipsam passionem Christi. Dicitur autem hostia, in quantum continet ipsum Christum, qui est hostia salutaris: vt dicitur Ephes. 5.

Vtrum institutio huius sacramenti fuerit conueniens?

430

*inf. q. 74.**a. 4. co. et**ad 1. &**q. 80. a. 8**ad 1. et 4**d. 8. q. 1.**a. 3. & 1.**Cor. 11.**le 4. co. 4.**& lec. 5.**col. 1. fin.*** li 2. ca.**50. to. 2.**† p. 1. a**med.*** q. 8.*

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod non fuerit conueniens institutio istius sacramenti. Ut enim Philosophus * dicit in 2 de generatione, Ex eisdem nutrimur, ex quibus sumus. Sed per baptismum, qui est spiritualis regeneratio, accipimus esse spirituale: ut Dionys. † dicit 2. cap. eccl. hier. Ergo per baptismum etiam nutrimur. Non ergo fuit necessarium instituere hoc sacramentum, quasi spirituale nutrimentum.

¶ 2 Præterea, Per hoc sacramentum homines Christo uniuntur, sicut membra capiti. Sed Christus est caput omnium hominum, etiam qui fuerunt ab initio mundi, ut supra dictum est *. Ergo non debuit institutio huius sacramenti differri usque ad cenam Domini.

¶ 3 Præterea, Hoc sacramentum dicitur esse memoriale Dominicæ passionis, secundum illud Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem. Sed memoria est præteritorum. Ergo hoc sacramentum non debuit institui ante Christi passionem.

¶ 4 Præterea, Per baptismum aliquis ordinatur ad Eucharistiam, quæ non nisi baptizatis dari debet. Sed baptismus institutus fuit post Christi passionem & resurrectionem: ut patet Matth. ult. Ergo inconuenienter hoc sacramentum fuit ante passionem Christi institutum.

SED contra est, quod hoc sacramentum est institutum à Christo: de quo dicitur Marc. 7. Bene omnia fecit.

RESPONDEO dicendum, quod conuenienter hoc sacramentum institutum fuit in cœna, in qua scilicet Christus ultimò cum suis discipulis fuit conuersatus. Primo quidem, ratione continentie huius sacramenti. Continetur enim ipse Christus in eucharistia sicut in sacramento. Et ideo quando ipse

Chri-

Christus in propria specie à discipulis discessurus erat, in sacramentali specie seipsum eis reliquit: sicut in absentia imperatoris exhibetur veneranda eius imago. Vnde Eusebius Emisenus dicit *, Quia corpus assumptum ablatum erat ab oculis, & illaturus fide-ribus, necesse erat ut die cœnæ sacramentum corporis & sanguinis sui consecraret nobis, ut coleretur iugiter per mysterium quod semel offerebatur in precium. Secundo, quia sine fide passionis Christi nūquam potuit esse salus, secundum illud Rom. 3. Quē proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius. Et ideo oportuit omni tempore apud homines esse aliquid repræsentatiuum dominicæ passionis. Cuius in veteri quidem testamento præcipuum sacramentum erat agnus Paschalis: vnde & Apost. dicit 1. Cor. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus. Successit autem ei in nouo testamento eucharistia sacramentum, quod est rememoratium præteritæ passionis, sicut & illud fuit præfiguratiuum futuræ. Et ideo conueniens fuit ut imminente passione, celebrato priori sacramento, nouum sacramentum institueret. Vnde Leo Papa dicit *, quod ut vmbra cederent corpori, antiqua obseruancia nouo excluditur sacramento: hostia in hostiam transit, sanguine sanguis aufertur, & regalis festiuitas, dum mutatur, impletur. Tertio, quia ea quæ vltimo dicuntur, maximè ab amicis recedentibus, magis memoriæ cõmendantur: præsertim quia tunc magis inflammatur affectus ad amicos. Ea verò, ad quæ magis afficimur, profundius animo imprimuntur. Quia igitur (ut B. Alexan. * Papa dicit) nihil in sacrificijs maius esse potest, quàm corpus & sanguis Christi, nec vlla oblatio hac potior est: ideo ut in maiori veneratione haberetur, Dominus in vltimo discessu suo à discipulis, hoc sacramentum instituit. Et hoc est quod August. † dicit in lib. respons. ad Ianuar. Saluator, quo vehementius cõmendaret mysterij huius altitudinē, vltimum hoc voluit artius infigere cordibus & memoriæ di-

*Habetur
de cõf. d.
4. e. quia
corpus af-
sumptum
hom. 4. in
Pascha
Dom. non
longè à
princ.*

*In ser. 7.
de pass.
Dom. in-
ter princ.
& med.*

*Alex. 1.
in epi ad
oēs orb.
à med. il-
lius 10. 8.
cõsil.
in ep. 1. 8
c. 6. à me-
dio 10. 2.*

scipulorum, à quibus ad passionem digressus erat.
Ad primum ergo dicendum, quòd ex eisdem
nutrimur, ex quibus sumus, non tamen eodem modo
nobis aduenientibus. Nam ea ex quibus sumus, nobis
adueniunt per generationem: eadem autem in
quantum ex eis nutrimur, nobis adueniunt per man-
dicationem. Vnde & sicut per baptismum regene-
ramur in Christo, ita per eucharistiam manducamus
Christum.

Ad secundum dicendum, quòd eucharistia est sa-
cramentum perfectum Dominicæ passionis, tamquam
continens ipsum Christum passum: & idè non po-
tuit institui ante incarnationem. Sed tunc habebant
locum sacramenta, quæ erant tantum præfiguratiua
Dominicæ passionis.

Ad tertium dicendum, quòd sacramentum illud
fuit institutum in cœna, vt in futurum esset memo-
riale Dominicæ passionis, ea perfecta. Vnde signan-
ter dicit, Hæc quotiescumque feceritis, de futuro
loquens.

Ad quartum dicendum, quòd institutio respon-
det ordini intentionis. Sacramentum autem eucha-
ristiæ, quamuis sit posterius baptismo in perce-
ptione, est tamen prius in intentione: & idè de-
buit prius institui. Vel potest dici, quòd baptis-
mus iam erat aliquantulum institutus in ipso Christi bap-
tismo. Vnde & iam aliqui ipso Christi baptismo erant
baptizati, vt legitur Ioan. 3.

ARTIC. VI.

*Vtrum agnus Paschalis fuerit præcipua figura
huius sacramenti?*

431
inf. 4. 80.
ar. 10. ad
2. & 4. d.
3. q. 1. ar.
2. & dif.
12. q. 3. a.
1. q. 3. ad
1.

AD sextum sic proceditur. Videtur, quòd agnus
Paschalis non fuerit præcipua figura huius sa-
cramenti. Christus enim dicitur sacerdos secundum
ordinem Melchisedec, propter hoc, quòd Melchise-
dech gessit figuram sacrificij Christi, offerens panem
& vinum. Sed expressio similitudinis facit quòd
vnum ab alio denominetur. Ergo videtur, quòd ob-
latio

latio Melchisedech, fuerit potissima figura huius sacramenti.

¶ 2 Preterea, Transitus maris rubri fuit figura baptismi, secundum illud 1. Cor. 10. Omnes baptizati sunt in nube & in mari. Sed immolatio agni paschalis præcessit transitum maris rubri, quem subsequitur manna, sicut eucharistia sequitur baptismum. Ergo manna est expressior figura huius sacramenti, quam agnus Paschalis.

¶ 3 Preterea, Potissima virtus huius sacramenti est, quod introducit nos in regnum cælorum, sicut quoddam viaticum. Sed hoc maxime præfiguratum fuit in sacramento expiationis, quando Pontifex intrabat semel in anno cum sanguine in sancta sanctorum: sicut Apost. probat Hebr. 9. Ergo videtur, quod illud sacrificium fuerit expressior figura huius sacramenti, quam agnus Paschalis.

SED contra est, quod Apost. dicit 1. Cor. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus: itaque epulemur in azymis sinceritatis & veritatis.

RESPONDEO dicendum, quod in hoc sacramento tria considerare possumus, scilicet id quod est sacramentum tantum, quod est panis & vinum: & id quod est res & sacramentum, scilicet corpus Christi verum: & quod est res tantum, scilicet effectus huius sacramenti. Quantum igitur ad id quod est sacramentum tantum, potissima figura fuit huius sacramenti oblatio Melchisedech, qui obtulit panem & vinum. Quantum autem ad ipsum Christum passum, qui continetur in hoc sacramento, figuræ eius fuerunt omnia sacrificia veteris testamenti: præcipue sacrificium expiationis, quod erat solemnissimum. Quantum autem ad effectum, fuit præcipua eius figura manna: quod habebat in se omnis saporis suavitatem (vt dicitur Sapient. 16.) sicut & gratia huius sacramenti, quantum ad omnia reficit mentem. Sed agnus Paschalis quantum ad hæc tria, præfigurabat hoc sacramentum. Quantum enim ad primum, quia manduca-

cabatur cum panibus azymis, secundum illud Exodi 12. Edent carnes & azymos panes. Quantum verò ad secundum, quia immolabatur ab omni multitudine filiorum Israel decimaquarta luna, quod fuit figura passionis Christi, qui propter innocentiam dicitur agnus. Quantum verò ad effectum, quia per sanguinem agni Paschalis protecti sunt filij Israel à devastante angelo, & educti de Aegyptiaca servitute. Et quantum ad hoc ponitur præcipua figura huius sacramenti, agnus paschalis: quia secundum omnia ipsum repræsentat.

Et per hæc patet responsio Ad obiecta.

QVÆST. LXXIV.

De materia Eucharistia, quantum ad speciem, in octo articulos diuisa.

DEinde considerandum est de materia huius sacramenti. Et primo, de specie materiae. Secundo, de conuersione panis & vini in corpus Christi. Tertio, de modo existendi corpus Christi in hoc sacramento. Quarto, de accidentibus panis & vini, quæ in hoc sacramento remanent.

¶ Circa primum quærentur octo.

- ¶ Primo, utrum panis & vinum sint materia huius sacramenti?
- ¶ Secundo, utrum ad materiam huius sacramenti requiratur determinata quantitas?
- ¶ Tertio, utrum materia huius sacramenti sit panis triticeus?
- ¶ Quarto, utrum sit panis azymus, vel fermentatus?
- ¶ Quinto, utrum materia huius sacramenti sit vinum de vite?
- ¶ Sexto, utrum sit admiscenda aqua?
- ¶ Septimo, utrum aqua sit de necessitate huius sacramenti?
- ¶ Octavo, de quantitate aquæ, quæ apponitur.